

Posudek na magisterskou práci Bc. Tomáše Turinka

Časovost u Maurice Merleau-Pontyho. Od vnímání k dějinnému subjektu

Obhajoba na FHS UK dne 15. 6. 2015

Tématem práce je vztah času a subjektivity především ve *Fenomenologii vnímání* Maurice Merleau-Pontyho, ale i v jeho jiných spisech. Hlavními dílčími tématy jsou vedle samotného fenomenologického pojmu času s jeho aspekty plynutí, pole přítomnosti, vzpomínky a paměti, zejména vnímání, tělesnost intencionality, a problém identity subjektu. Velmi pěknou, integrální součástí práce je rovněž exkurz o Merleau-Pontyho kritice Bergsonovy filosofie (s. 40-46). Na závěr také autor podniká sondu do pozdních Merleau-Pontyho reflexí o dějinnosti času jako založení osobní a kolektivní historie.

K práci nemám věcných výhrad, naopak, velmi ji z věcného hlediska oceňuji, a vysoce hodnotím rovněž její jasný, srozumitelný jazyk, přiměřeně rozsáhlé, odůvodněné použití sekundární literatury, a přehlednou strukturu celku.

Moje poznámky k práci se týkají jen několika jednotlivostí:

Na str. 6 je pojetí subjektu u Merleau-Pontyho označeno za „do značné míry odlišné“ od pojetí Husserlova a není předmětem práce tuto míru blíže specifikovat. Je správné položit důraz na vtělenost a dát do protikladu „subjekt“, který „je skrze své tělo ... světem rovněž formován či „konstituován““ na jedné straně a „autonomní, konstituující Já“, na straně druhé. Problematické je toto protikladení jednak v tom případě, kdy by se Husserlovo pojetí subjektivity mělo redukovat na tuto druhou pozici autonomního Já, a jednak také myšlenka „konstituce“ subjektivity světem skrze tělo, pokud by měla vystihovat chiasmus, k němuž směřuje Merleau-Pontyho filosofie, by si žádala rozvinutí a přesnější formulaci, zejména ve vztahu k hlavnímu tématu, jímž je vztah subjektivity a času, který ani u MP není bez dalšího časem světa. Což může být jeden podnět k diskusi v rámci obhajoby práce.

Na str. 21-22 nacházíme větu, která s tímto podnětem souvisí: „Tělo nepodléhá bezprostřednímu tlaku prostředí. Jak ukázal MP již ve *Struktuře vnímání*, specifikum těla jakožto struktury odlišné od struktury fyzikální spočívá v ustavování určité sféry významů, které nejsou přímými znaky předmětů a které jsou jedinečné pro ten který organismus a pro to které individuum.“ Vyjádření vlastní spontaneity vědomí individua tělesnou intencionalitou problematizuje zmíněný protiklad (autonomie já versus konstituce subjektivity světem skrze tělo) a jeho členy.

Na str. 30 autor mluví o konstituci předmětu tak, že jeho ustavení předchází „původní rozmělněnost a anonymita“, a to jako „původní modus bytí“

charakterizovaný „indiferentním vztahem k okolí“. To se mi zdá být příliš silná formulace a citáty, které by ji měly podepřít, neposkytují pro ni jasnou oporu. Bylo by to také zvláštní, kdyby měl být živý organismus původně a po většinu času rozmělněností, jakýmsi splýváním s uplývajícím nepředmětného pozadí. To, že identické předměty a osoby či subjekty jsou odvozenými produkty aktových intencionalit neznamená, že by fungující vtělená intencionalita živého organismu, na níž jsou akty a jejich subjekt a předměty založeny, byla nějakou takovou rozmělněností, nepřítomností u svých úkolů a cílů.

A daly by se formulovat i podněty k dalšímu možnému přemýšlení nad tématy, které Tomáš Turinek ve své práci s jistotou a přesně prezentuje.

To, co jsem zmínil, jsou jen poznámky na okraj k jednotlivým formulacím, nikoli k meritum věci, kterou naopak Tomáš Turinek ve své práci uchopuje a vystihuje velmi zdařile. Např. v lapidárním shrnutí na str. 53: „autenticita ... která takřikajíc obkrouží vlastní život a uchopí jej jako završený, není nikdy možná. Plná autenticita subjektu není možná, avšak na druhou stranu je nutné uznat, že čistě anonymní existence je protimluv.“

Práce ještě obsahuje řady překlepů, které, pokud jsem je našel, vyznačil jsem do exempláře magisterské práce pro účel případného dalšího zpracování textu.

Magisterské studium je touto předloženou prací velmi úspěšně ukončeno. Navrhuji práci pro obhajobu a vynikající hodnocení.

Karel Novotný
FHS UK

8. 6. 2015